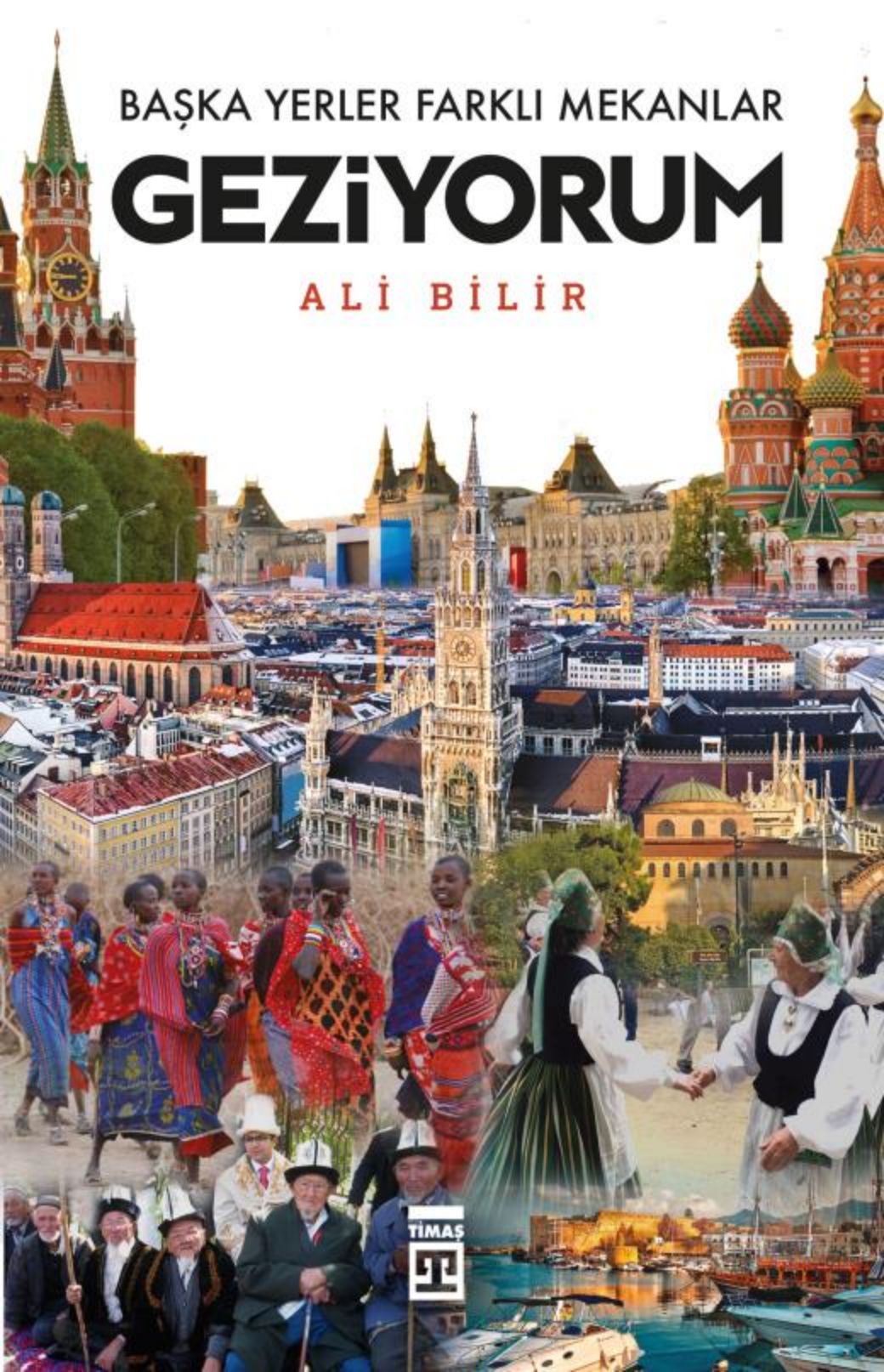

BAŞKA YERLER FARKLI MEKANLAR

GEZİYORUM

ALİ BİLİR

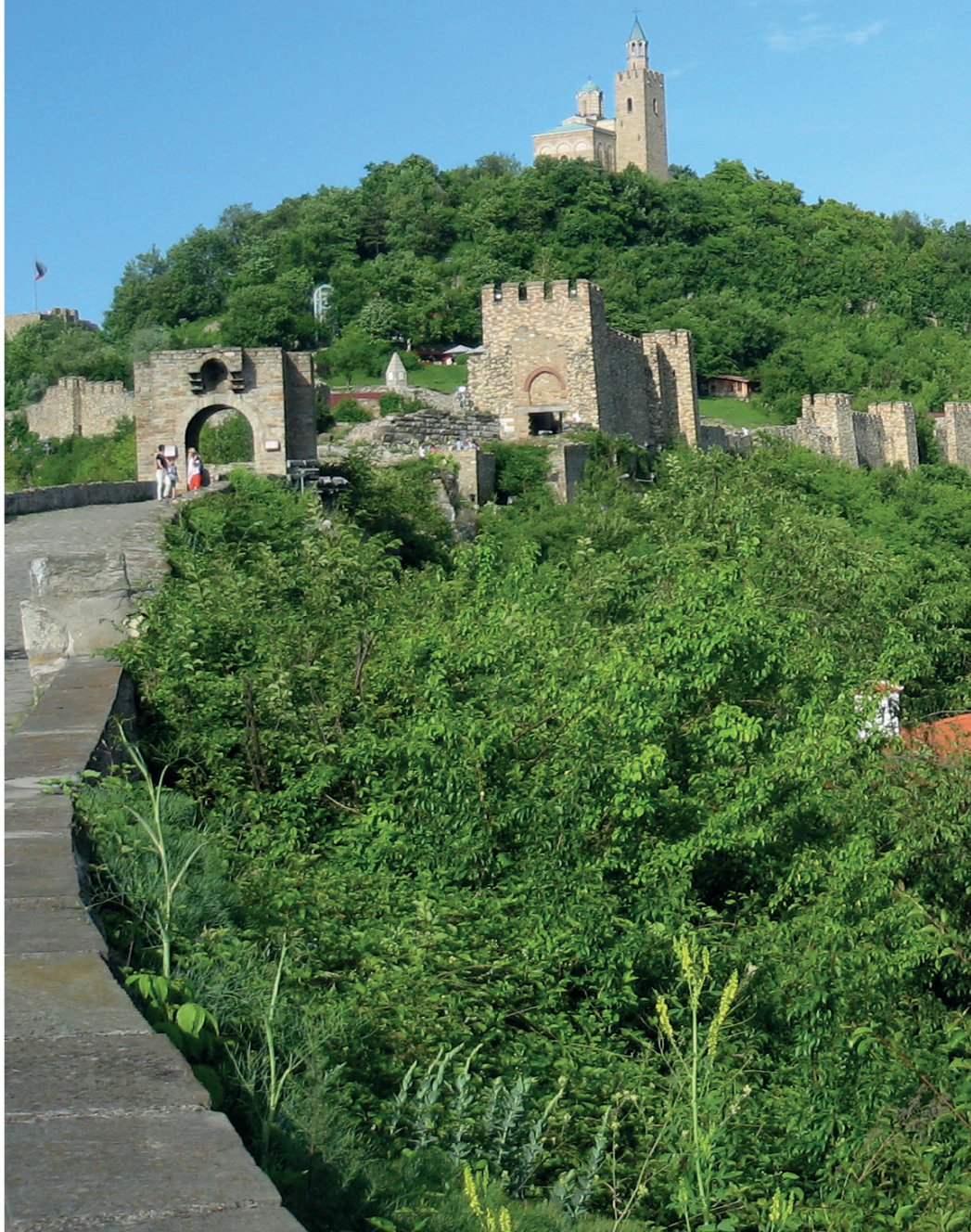
TIMAS

İÇİNDEKİLER

MAKEDONYA.....	23
YUNANİSTAN.....	39
ALMANYA	51
AVUSTURYA	63
BOSNA HERSEK.....	73
ÇEKYA (ÇEK CUMHURİYETİ).....	83
FINLANDİYA	93
HOLLANDA.....	103
İSPANYA.....	115
İSVEÇ.....	131
İTALYA	137
LETONYA.....	155
MACARİSTAN.....	165
MALTA.....	171
POLONYA	179
RUSYA	189
UKRAYNA	199
AZERBAYCAN.....	203
GÜRCİSTAN.....	209
İRAN	215
KIBRIS	223
KIRGIZİSTAN.....	231
ÖZBEKİSTAN.....	251
SUUDİ ARABİSTAN	265
YEMEN.....	283
FAS.....	299
KENYA.....	309
TUNUS.....	315
ABD.....	323
İSİM İNDEKSİ	331
YER İNDEKSİ	334

BULGARİSTAN

Balkanlar'a açılan kapı...

BULGARİSTAN

Balkanlar'a açılan kapı, Bulgaristan'a gitmek için İstanbul'dan yola çıktık, karayoluyla. Bu seyahatimiz yaklaşık iki bin kilometrelik bir yolu kapsıyor. Amacımız, bu uzun yolda Bulgaristan'ın yarısını dolaşmak. Ama zamanımız çok kısıtlı, sadece üç gün... Çok yorucu bir yolculuk olacak, kesin... Ama yepyeni yerler görecek olmamız, farklı kültürlerle, insanlarla tanışacak olmamız, yolculuğun bu insanı yoran tarafını görmemizi, düşünmemizi engelliyor.

İstanbul'dan yola çıktık...

Sabahın erken saatlerinde İstanbul'dan otobüsle yola çıktık. Trakya'yı aşır, Dereköy Gümrük Kapısı'na geldiğimizde hepimiz otobüsten indik. Görevliler pasaportlarımızı kontrol etti, tekrar otobüsümüze bindik. Ardından kapıdan geçerek Bulgaristan topraklarına girdik.

Henüz beş-on kilometre kadar ilerlemiştik ki, yol boyunca terk edilmiş görünen, boş metruk evler, araziler dikkatimizi çekti. Meraklandık, sorduk. Öğrendiklerimiz bizim açımızdan şaşırtıcı idi: Avrupa Birliği'ne girme sürecinde Bulgaristan, şartlardan biri olan asker azaltmasına gitmiş, askeri bölgeleri boşaltmıştı. Bizim gördüğümüz boş binalar ve araziler de askeri lojmanlar, tesisler ve arazilerdi.

Bir şaşırtıcı gerçeği daha öğrendik, Bulgaristan, dünya üzerinde nüfusu giderek azalan birkaç ülkeden biriymiş...

Bulgaristan'ın ilk sakinleri Traklar...

Bu arada Bulgaristan'ın tarihinden kısaca söz etmek istiyorum... Bulgaristan'ın bilinen ilk sakinleri Hint-Avrupa kökenli bir kavim olan Traklar'mış. Milatla birlikte ülke önce Roma İmparatorluğu, sonrasında ise Bizans İmparatorluğu egemenliğine girmiş. MS 6. yüzyılda Slavlar ile birlikte Türk kökenli bir kavim olan Ön Bulgarlar bu topraklara yerleşmiş. Aristokratik tabakayı oluşturan Bulgarlar bir süre sonra Slavlaşarak dillerini, 10'uncu yüzyıldan itibaren de Ortodoksluğu kabul edip dinlerini bırakarak asimile olmuşlar.

Bizans İmparatorluğu yıkılıncaya değin Bizans ile savaşıp hâkimiyet alanlarını genişleten Bulgarlar, bir ara 1018-1186 yılları arasında yeniden Bizans İmparatorluğu'nun egemenliğine girmiş. 14. yüzyılda ise Türklerin Rumeli'ye çıkmasının ardından bağımsızlıklarını yitirerek Osmanlı Devleti'nin egemenlik alanına dâhil olmuşlar.

Bir süre sonra Osmanlı Devleti'nin gerilemeye başlaması ve Çarlık Rusyasının da desteğiyle, Balkanların tümünde olduğu gibi Bulgaristan'da da ulusal kurtuluş hareketleri alevlenmiş, 93 Harbi'nden yenilgiyle çıkan Osmanlı İmparatorluğu, 1878'de Bulgaristan'ı işlerinde bağımsız prenslik, 1908'de ise tam bağımsız çarlık olarak tanımak zorunda kalmış.

Zorla Bulgarlaştırma politikası...

İkinci Dünya Savaşı'nın ardından Balkanlar'da ilerleyen Sovyet Ordusu'nun da yardımıyla Georgi Dimitrov önderliğinde sosyalist rejime geçen Bulgaristan, Soğuk Savaş yıllarında Varşova Paktı'nın üyesi olarak kaldı.

Geçtiğimiz 20'inci yüzyılın son çeyreğinde, 80'li yıllarda ise tarihe bir kara leke olarak geçen bir uygulamaya imza attı. Topraklarındaki Türk azınlığa uyguladığı zorla Bulgarlaştırma politikalarıyla dünyanın tepkisini çekti. Sonuç bir felaket oldu. Yarım milyonu aşkın Türk asıllı Bulgar vatandaşı doğduğu toprakları terk ederek, akın akın Türkiye'ye göç etmek zorunda kaldı. Ve bunun faturası Bulgaristan açısında ağır oldu, 1989'da bu zorunlu göçle birlikte Bulgar ekonomisi çok ağır bir darbe yedi ve ciddi ekonomik bunalıma girdi.

Doğu Bloku yıkılıyor, ilişkiler düzeliyor...

Doğu Bloku'nun çözülmesiyle birlikte Bulgaristan'da da 1990 yılında sözde sosyalist rejim yıkıldı. Ve ardından uzun yıllardır topraklarındaki Türk azınlığa karşı uyguladığı asimilasyon politikalarını terk eden Bulgar yönetimi komşusu Türkiye ile ilişkilerini olumlu temellere oturttu. 2007'de AB'ye dahil olan Bulgaristan, bugün artık özgür ve modern bir Avrupa ülkesi olma yolunda kararlı adımlarla ilerliyor.

İlk durağımız Primorsko...

Bulgaristan'la ilgili bu kısa tarihçenin ardından tekrar yolculuğumuza dönüyoruz.

Dereköy Gümrük Kapısı'nı geçtikten sonra iki yanlı gür meşe ormanlarıyla kaplı, yemyeşil bir vadiye yolculuk ettik. Ve nihayet ilk durağımıza geliyoruz. Burası Primorsko. Küçük ama

temiz ve düzenli, yemyeşil bir yerleşim alanı. Primorsko’da ter-temiz bir otelde bir gece konaklıyoruz. Dinlenmeye ihtiyacımız varmış. Bu konaklama hepimize çok iyi geliyor. Ertesi sabah son derece dinç bir şekilde kalkıp, kahvaltımızı yapıp yeniden yola koyulduk.

Yolumuzun üzerinde Burgaz, Sliven, Kazanlık, Gabrova, Veliko Tırnova, Sevlievo var. Ardından da ver elini Bulgaristan’ın başkenti Sofya...

Burgaz’ın muhteşem sahili...

Bulgaristan’ın Karadeniz kıyı şeridinin güneyinde yer alan ve Türkiye sınırına, dolayısıyla da Kırklareli’ne komşu olan Burgaz iline geliyoruz. Buranın halkı da tıpkı bizim Karadeniz insanı gibi, sımsıcak... Burgaz’ın sahil şeridi çok güzel... Ünlü Mopeka Zpaguna deniz parkını geziyoruz. Tek kelime ile şahane... Ardından şehirde kısa bir tur atıyoruz. Burgaz’ın hareketli bir gece hayatı olduğu anlatılıyor, hatta Türkiye’nin güney sahillerini aratmayacak bir yer olduğu söyleniyor. Ama biz yolumuza devam etmek zorundayız.

Kızanlık; kereste ve gül...

Sliven’i geçtikten sonra 60 bin civarında nüfusu olan Kazanlık’a geliyoruz. Kazanlık, ya da Kızanlık, Bulgaristan’daki ünlü Gül Ovası’nın ortasında bulunan küçük bir şehir. Yakınlarındaki “Trakya Mezarı”, UNESCO tarafından Dünya Miras Listesi’ne alınmış.

Kızanlık’ın dağa komşu olması nedeniyle yüksek miktarda kereste ticareti yapılan bir merkez olduğu anlatılıyor. Hatta burada Türklere ait bir kereste fabrikası dahi varmış.

Kızanlık’ın bir başka ekonomik ürünü de gül... Kızanlık’ın gül bahçeleri çok meşhur... Hatta bir rivayete göre, Osmanlı

Sultanı II. Abdülhamid zamanında Isparta'ya gül işçiliğini, Kızanlık'tan göçen muhacirler getirmiş. Daha önce de değindiğim gibi, gül bölgenin en önemli gelir kaynaklarından birini oluşturuyor. Yol boyunca, yine tarlalar arasında suni göller ve ormanlar dikkatimizi çekiyor. Çevrede 17 Türk köyü olduğunu öğreniyoruz. 1447 yılında yapılmış Kızanlık Camii halen ayakta. Ancak biraz bakıma ihtiyacı var.

Kızanlık yakınlarında her yıl geleneksel Gül Festivali'ne ev sahipliği yapan, Bulgarların yaşadığı Rozova köyüne istememize rağmen programımızı sarkıtmamak için uğramıyoruz.

Altın camii kubbeli kilise

Yol üzerinde ağaçların arasında sanki gizlenirmiş gibi duran, sapsarı kubbeli bir kilise dikkatimizi çekiyor. Merakımıza yenilip, görmek için yolumuzdan sapıyoruz. Ve karşımıza minicik bir köy çıkıyor, adı Şıpka... Bizi yolumuzdan çeviren sarı kubbeli kilise de bu köyün kilisesi. Altın Kilise olarak anılıyor. Bu adla anılmasının hikâyesini öğreniyoruz; Osmanlılar zamanında kubbeleri altından bir camii olarak inşa edilmiş. Rusların Osmanlı Ordusu'nu yenmesinin ardından da altın kubbelerini muhafaza edip, camiye kiliseye çevirmişler.

Şıpka'da Osmanlı izleri...

Altın kubbeli kilisenin bulunduğu Şıpka daha önce kısaca değindiğim gibi, Osmanlı Ordusunun Rus güçlerine mağlup oldukları yer... Rus güçleri dağın tepesinde mevzilenip, bu avantajla Osmanlı Ordusuna saldırmış ve mağlup etmişler. Osmanlıyı mağlup etmenin anısına da biri Şıpka köyünün içindeki kilise, diğeri de dağın en zirve noktasındaki anıt mezar olmak üzere iki anıt dikmişler.

Köyde Rusların inşasını üstlendikleri, mimarisiyle ve süslemeleriyle Moskova'daki Kremlin Sarayı'nı andıran bu camiden bozma gösterişli kilise, 1902'de yapılmış. Dağın zirvesindeki diğer anıtın inşa tarihi ise 1930. Kiliseye doğru giderken yolda sağ tarafımızda orijinaliği biraz bozulmuş bir Osmanlı Çeşmesi görüyoruz. Atalarımızın izleri her yerde karşımıza çıkıyor... Dağın hâkim, yüksekçe bir yerinde inşa edilmiş altın kubbeli kiliseyi o vakitte kapalı olduğundan, çok istememize rağmen ancak dışarıdan görebiliyoruz.

Osmanlı şehitleri anısına anıt mezar

Sırada tepede inşa edilen anıt var. Bunun için Şıpka Geçidi'ne giriyoruz. Şıpka Geçidi sık ağaçlar arasında, oldukça kıvrımlı, TIR trafiği yoğun bir geçit. Yaklaşık bir saatlik kıvrımlı yoldan tepeye doğru tırmanarak Şıpka Tepesine ulaşıyoruz. Müthiş bir doğa manzarası olan bu tepede yorgunluğu atmak için manda yoğurdu yeme geleneği olduğunu öğreniyoruz ama bizim kafileden yoğurt yiyen sanıyorum olmadı, ya da ben öyle hatırlıyorum. Tepedeki anıtı ulaşmak için 999 basamaklı geniş merdivenlerden yukarı çıkmak gerekiyor. Ancak bizim otobüsün şoförü biraz uyanıklık yapıyor. Ve, araç trafiğine kapalı olan yoldan giderek bizi bu zor görevden kurtarıyor. Böylece biz bu 999 basamaklı merdiveni, sadece anıtı gördükten sonra aşağı inmek için kullandık.

Anıt Mezar, Türk şehitlerin anısına inşa edilmiş. Kapısının üzerindeki ihtişamlı aslan heykeli ile adeta sizi içeri davet eden anıt, savaş anını resimler ve araçlarıyla ziyaretçilerine sunuyor. Birkaç kattan oluşuyor. Dar bir mimarisi var. Fakat içerisi mükemmel dizayn edilmiş. Anıtın bütün ovayı ayaklar altına seren terası ise insanın aklını başından alıyor.

İşte, kısaca anlatmaya çalıştığım atalarımızın anısına inşa edilen bu anıt mezardaki ziyaretimizi tamamlayıp da 999 basamaklı merdivenlerden aşağı inerken, her yüz basamakta bir yapılan dinlenme bölümlerinde soluklanıyoruz. Bu kısa soluklanma anlarında dönüp geriye baktığımızda merdiven yolun, meşe ve çam ağaçlarının içinde bir ip gibi inşa edildiğini görüyoruz. Olağanüstü bir güzellik.

Uluslararası mizah merkezi Gabrova

Nihayet aşıağı indik ve otobüsümüze binip Bulgaristan'ın orta kuzey bölgesinde, yer alan 73 bin nüfuslu Gabrova şehrine doğru yol alıyoruz.

Gabrova, Orta Balkan Dağları'nın eteklerinde, Yantra Nehri ovasında kurulu bir şehir. Yolda, Gabrova'nın, (*Palanka*) fıkraları ile ünlü, uluslararası bir mizah merkezi olduğunu öğreniyoruz. Ayrıca, Bulgaristan'ın en uzun şehri olarak biliniyor, çünkü şehrin nehir kenarındaki yerleşim alanınının 25 kilometre uzunluğuna rağmen, genişliği bazı yerlerde bir kilometreyi bile bulmuyormuş.

Üniversite şehri Tırnova

Meşe ve çam ormanlarının ardından akasya ormanları arasında devam eden yolculuğumuzun sonunda, öğle saatlerinde ilk Bulgaristan Krallığı merkezi olan Velika (Büyük) Tırnova'ya ulaşıyoruz.

Bulgaristan'ın Kuzeyinde Romanya ile sınırı olan *Veliko (Velika) Tırnova* yaklaşık 300 bin nüfusa sahip bir üniversite şehri. Belediye Sarayı'nı ziyaret ediyoruz. Ama zamanımız olmadığı için burada çok kalamıyoruz. Velika Tırnova'dan akşamüzeri ayrılıyor.

Beş yüzyıllık Osmanlı şehri, Sofya

Şimdi hedefimizde Bulgaristan'ın başkenti Sofya var. Yol boyunca sağlı sollu uzanan mis kokulu gül tarlalarının arasında devam eden yolculuğumuzun sonunda, çöken alaca karanlıkla birlikte hedefimize, yani Bulgaristan'ın başkenti Sofya'ya ulaşıyoruz.

Sofya, Bulgaristan'ın nüfus olarak da en kalabalık şehirlerinden... Yerleşik nüfusu 1,4 milyon. Sofya'nın kuzeyinde Sıra

Dağlar (Stara Planina), doğusunda ve güneydoğusunda Sredna Gora, doğusunda Vitoşa dağı, batısında ise Lülün, Viskâr ve Çepin dağları bulunuyor. Sofya, İskır nehrinin ve soldaki kollarının şeritleri üzerine kurulmuş.

Balkanlar'ın Paris'i sayılan Sofya'nın tarihi eski çağlara uzanıyor. MÖ 8. ve 7. yüzyıllarda, bugünkü merkezin bulunduğu yerde Serdi adında Trakyalı bir kabile yaşamış. Balkan yarımadasında ardı ardına zaferler kazanan Roma, Trakyalıların serbest hayat tarzına son vermiş. Romalılar, hâkimiyeti altına aldıkları yerlere idarî ve askeri düzen oturtmaya önem vermişler. Romalıların hâkimiyeti altına giren bu şehre Serdika adı verilmiş. Böylece Serdiler'in şehri anlamına gelen Serdika, önemli ticarî ve idarî merkez olmuş.

Bulgar Devleti'nin Osmanlı hâkimiyeti altına girmesiyle *Sredets* şehri, 13. yüzyılın sonlarından 19. yüzyılın sonlarına kadar Osmanlı İmparatorluğu'nun egemenliği altında kalmış. Bu arada 14. yüzyılın sonlarında şehir Sofya adını almış. 3 Nisan 1879 tarihinde Bulgaristan'ın başkenti olarak ilan edilen Sofya, Osmanlı döneminden kalan İslâmî kültür abidelerinden biri olarak biliniyor.

Tüccar ve seyyahların vazgeçilmez şehri

Sofya, 1440 yılında 25 sancağı kapsayan bir eyalet durumuna gelmiş. Oldukça büyük idarî ve ticarî merkez olduğu için Osmanlı İmparatorluğu'nun dört bir yanından ve yabancı ülkelerden gelen birçok tüccar ve seyyah için vazgeçilmez bir merkez olmuş. İmparatorluk içindeki önemi giderek artan Sofya'da imar ve el sanatları da alabildiğine gelişmiş.

Birkaç yüzyıl içinde şehirdeki cami sayısı 100'ü bulmuş. 17. yüzyılda Sofya'yı ziyaret eden ünlü seyyah Evliya Çelebi'ye göre daha bu dönemde şehirde 53 cami bulunmakta imiş.

Camiler, türbeler, külliyeler, medreseler diyarı...

İlk cami külliyesi, Osmanlı Padişahı Fatih Sultan Mehmed'in sadrazamı Mahmut Paşa henüz Rumeli Beylerbeyi iken 1474 yılında kurulmuş. Külliye bugünkü Sofya'da Arkeoloji Müzesi olan Ulu Camii etrafına inşa edilmiş.

İkinci külliye de, 1598 yılında Mehmed Paşa adında hayırsever bir zengin tarafından kurdurulmuş. Külliye'nin terkinde yer alan en önemli abide, Kara Camii'dir. Bu camii, Mimar Koca Sinan'ın Sofya'daki en güzel eseridir. Ancak ne yazık ki, 20. yüzyılın başlarında kiliseye (Sedmoçislenitsi) çevrilmiş.

Osmanlı İmparatorluğu, Bulgaristan topraklarını terk ettiği zaman, arşiv belgelerinden tespit edildiğine göre, Sofya'da 32 cami ve mescit, birisi Daru'l-Kurra olmak üzere 8 medrese, 15 tekke ve zaviye, 3 imaret, 2 türbe, 13 han, 7 kervansaray (vs.) toplam 170 vakıf eseri bulunmakta imiş. Söz konusu camilerden günümüze maalesef, yalnız beşi erişebilmiş...

Osmanlı'ların Sofya'daki eserleriyle ilgili kısa bu bilgilerden sonra konumuza ve yolumuza devam edelim...

Sofya'da geçen iki günlük süre içinde şehrin her yanını, her yönünü görme, izleme fırsatını buldum. Sofya, her şehir gibi gündüzleri ıssız... Herkes, okulunda, işinde... Ama hava karardıktan sonra Sofya gecelerinin yüzü batıdaki gelişmiş ülkelerin büyük şehirlerinden çok da farklı değil. Kural ve yasa dışı her türlü ticaretin döndüğü Sofya caddeleri, sokakları, meydanları biraz ürkütücü. Kısacası, Sofya'da geceleri gezerken epeyce dikkatli olmak gerekiyor.

Sofya'nın gecesi ile gündüzü birbirinden çok farklı yaşamlar sergileyen kalabalığından sıyrılıp, tekrar yollara düşüyoruz.

Trakya'nın kültür merkezi, Filibe...

Sofya'dan ayrılıp 300 bin nüfuslu *Pazarcık*'a doğru yol alıyoruz. *Pazarcık*'ı geçtikten sonraki durağımız, tıpkı İstanbul gibi yedi tepe üzerine kurulmuş, doğa ve insanlık harikası olarak adlandırılan Filibe... Bulgarların söyleyişi ile *Plovdiv*.

İrili, ufaklı onlarca büyük Bulgar köyünü geçerek Bulgaristan'ın; hatta Trakya'nın kültür merkezi olarak bilinen 600 bin nüfuslu ikinci büyük şehri *Filibe*'ye ulaşıyoruz. Şehrin ismi Osmanlılar döneminde Filibe olduğu ve böyle bilindiği için biz de Filibe diyoruz.

Yedi tepe üzerine kurulmuş olan Filibe, gerçek anlamda tam bir doğa ve insanlık harikası... En yüksek tepesinde yine Ruslardan kalma bir askeri anıt bulunuyor. En yüksek tepede olduğu için bu anıtı şehrin her noktasından görmeniz mümkün.

Filibe'nin alt kısmında Roma döneminden kalma antik bir tiyatro ve birçok eski şehir kalıntıları var. Ayrıca Bulgaristan'ın tarihi evlerini de burada görmeniz mümkün. Tam ortasında geçen Meriç nehri de şehre bir taze soluk, bir hava katıyor.

En eski yerleşim birimlerinde biri...

Tarihi kaynaklara göre, Filibe (Plovdiv) çok eskilere dayanan bir yerleşim yeri. Roma, Atina ve İstanbul gibi antik şehirlerden daha eski olduğu rivayet ediliyor.

Filibe, Türkler'e geçene kadar, 15 kez el değiştirdi. Türkler, Balkan Yarımadası'na 14. yüzyılda girerek İstanbul'u fethettiklerinde, Meriç nehir kıyısı ve çevresi Lala Şahin Paşa'nın kumandası altına bırakıldı. İşte bu dönemde, Plovdiv Garnizonu çok uzun bir süre şehri Türklerle karşı savundu. Ancak, Türklerin Markovo yakınlarında şehre giden su kanallarını keşfedip de kesmesiyle Plovdiv, 1364 yılında Osmanlı tarafından fethedilerek Türk topraklarına katıldı ve bu saatten sonra Plovdiv adı yerine Filibe olarak anılmaya başlandı.

Osmanlı zamanında Filibe, imparatorluğun iç kısmında kalarak önemli ticari ve ekonomik merkez haline geldi. Şehirde 55 cami, han, hamam, 9 medrese, kervansaray gibi yapılar inşa edildi. Şehrin ünlü Pazar yeri, Ulu (Cumaya) Camii ve Meriç Nehri arasında yer alıyordu, içinde tam sekiz yüz dükkân bulunuyordu. Pazaryeri, günümüzde de Filibe'nin en hareketli meydanı... 1853 yılında Filibe 50 bin nüfusa sahip olan, ticari ve kültür yaşamıyla Osmanlı İmparatorluğu'nun en dikkat çeken yerleşimlerinden biriydi. Bulgaristan bağımsızlığını kazandıktan sonra Filibe, yeniden Plovdiv ismini aldı.

Tarihi ve kültürel mirasın merkezi

Kültürel ve tarihi eserler açısından gerçekten görülmeye değer bir şehir burası. Trak, Roma, Bizans, Osmanlı ve Bulgarların geçmişine ait eserlere şehrin her yanında rastlamak mümkün... Roma döneminden kalma Amfi Tiyatro, Etnografya Müzesi, 1975 yılında yapılan kazı çalışmalarında gümüşüne çıkarılan Romalılara ait stadyum ve daha niceleri...

Osmanlılar 1364'te Filibe'yi aldıktan sonra görkemli bir mabet yaptırmışlar; Murad Hüdavendigâr ismini taşıyan bu camii, halk tarafından Ulu ve Cuma Camisi diye anılıyor. Caminin güneydoğusunda bugün de korunmuş olan güneş saati bulunuyor. Mabedin içi Nakşî Mustafa Çelebi tarafından 19. yüzyılda yazılarla süslenmiş. Şehirdeki diğer cami ise Beylerbeyi Vezir Şahin Paşa'nın oğlu Şahabeddin Paşa'nın adını taşımaktadır.

Eğer olur da, günün birinde, tıpkı benim gibi yolunuz Filibe'ye düşerse, Arnavut kaldırımli yollarda yürümeden, eski Osmanlı evlerini, konaklarını görmeden, kaleye çıkıp bir bardak çay içmeden ve çok meşhur Filibe köftesi ile Bulgarların şopska salatasından ve meydandaki dondurmacılardan dondurma yemeden sakın ayrılmayın.

İşte bizim yarım günlük Filibe ziyaretimize sığdırabildiklerimiz ancak bunlardı. Kısacık ama tadı damağımızda, anıları zihnimizde kalan bir geziydi.

Yoldaki kısacık mola anlarımızdan birinde küçük ve şirin bir Bulgar şehri olan *Haskova*'da veriyoruz. Ardından yine yollar, yine yollar... Bu kez yol boyunca artık Türklerin yoğun olarak yaşadığı köylerin kıyılarından geçiyoruz. *Dereköy*'den çıktığımız ülkemize, Edirne Kapıkule Sınır Kapısı'ndan giriyoruz.

Bulgar halkının misafirperverliği, güler yüzü, sınımsız dost eli... Hani sanki tıpkı biz gibi... Bulgaristan'ın yarısını kapsayan bu kısa süreli yolculuğumuz süresince anılarda kalan o kadar güzel şeye, Bulgar halkının misafirperverliğini eklemesem eksik bir izlenim olacaktı.